

zdrav, se mu k večjemu očita sedanja lenoba, kar ga še bolj omaloduši.

Ob koncu 8. šolskega leta pa bi rad videl ta izkaz. Mnogokrat prelistan, pretipan in neredkokrat opremljen z mastnimi in črnimi lisami, bo tiskovina vse-kakor vse prej nego lična. In tako stvar naj dobi učenec ob izstopu iz šole za slovo v roke! Li ne bi kazalo, dati mu vsaj sedaj nekaj novega in ličnega? Tudi oče podari sinu novo obleko, kadar le-ta ostavlja rojstni dom!

Z »Izkazom« pa tudi starši šolske mladine ne bodo zadovoljni. Izdajati jih je dvakrat na leto, sem odsvetoval že l. 1919. Izdajanje šolskih izpričeval ni bogve kakšen trud, in če bi bil, smo kot učitelji dolžni, otroke večkrat v letu z njimi razveseliti.

Osnovna šola ni srednja šola, sicer pa bo le ta odslej v tem oziru ugodnejša, kajti tu imajo mesečne konference, po katerih se učenci obveščajo o svojem napredku s hvalo ali grajo, dobro vedo, da so ta vzgojna sredstva velike važnosti. Znano je, kako se otroci vesele novih šolskih naznanil, a sedaj tega veselja ne bo, vsaj pri mnogih ne, ki bodo morali vedno znova videti prejšnje grehe.

»Matični list« kot interna uradna tiskovina se bo morda obnesel. Škoda bo le tistih duplikatov, ki se bodo morali pisati za »večne« selilce, kajti če se seli učenec v drugič, se bo moral popraviti drugi prepis za tretjo šolo, ker si mora vendar vsaka šola, recimo v svrhu statistike in kronike, ohraniti izvestnih podatkov tudi o učencu, ki jo je le mimogrede posečal.

Najbolje bi bila kombinacija: »Matični list« s četrtletnimi rubrikami in dosedanja šolska naznanila. Na ta način bi bilo ustrezno šolski mladini in staršem* pa tudi psihologom in morebitnim — biografi.

J. Kovačič.

Šolski vrtovi in mesta.

Uvedba kmetijsko prirodnoznanskega pouka v naše osnovne šole zahteva urejenih šolskih vrtov, ki naj služijo kot nazorilo pri tem pouku. Razveseljivo je, da so začeli mnogi učitelji vrtnarji preurejati šolske vrtove, ker se zavedajo, kolik-kega pomena je kmetijsko prirodnoznanski pouk in urejen šolski vrt za vzgojo in praktično izobrazbo naše mladine. Kdor ima zmisel za resnično vzgojo in napredek našega naroda, ta bo podpiral to prizadevanje. V prvi vrsti so v to poklicani naši lokalni faktorji: **krajni šolski sveti in občine**. Žal pa, da ravno te korporacije, ki so najbolj prizadete na stvari, ki bi imele od uspešne izvršitve tega načrta največ koristi, le malo pomagajo, pogostokrat vsled nevednosti in nepoučenosti celo nasprotujejo prizadevanju učitelja vrtnarja. To nas ne sme plašiti. Namen je dober, misel je zdrava in realizacija nujno potrebna. Potom tega pouka moremo najlažje in najsigurneje zainteresirati narod za šolo in pridobiti zanjo njegovo naklonjenost. Učitelj, ki kaže za ta predmet zanimanje in v tem zmislu deluje, ve, da je kmetijsko prirodnoznanski pouk in šolsko vrtnarstvo ona vez, ki bolj ko vse druge veže šolo z domom.

* Saj je znano, da pametni starši itak shranjujejo stara izpričevala svojih otrok le-tem za spomin.

mutilo njihove radosti, jer vele: ta mora da je Srbín, jer lepo srpski govori.

U novom sam se ambijentu brzo snašao, premda sam došao u posve nove prilike, među nove ljude i običaje. Selo je bilo na drumu. U njemu nije bilo ništa osobito. Škola stara i zapuštena. S dječom sam se brzo upoznao i prijateljio, jer su vrlo bistra duha i otvorena. Brzo shvaćaju i dobro pamte. U školu idu vrlo rado. Ni druga okolišna sela nisu se ničim razlikovala. Mnogo se razlikuju od naših primorskih sela. Kuće su u selu rasturene na daleko jedna od druge. Vrlo je malo ušorenih sela. Osim crkve, škole i kafane rijetko je naći drugih kuća na okupu. Svaka je kuća u selu ogradena drvenom tarabom. U dvorištu ima još svaki seljak osim kuće i kačaru (hambar), smočnicu, a poneki i šupu. Staje nemaju kot kuće. Kuće su sve prizemnice, građene od opeka, ili drva. Izvana su sve lijepe okrečene, te čine vrlo ugodan dojam. Svako selo u Srbiji ima svoju općinu. Vrlo je malo sela i bez seoske kafane. Tu se dnevno sastaju seljači čitavog sela, te raspravljaju dnevna pitanja sela. Tu se ponajviše govori o pijacu i o svemu gdje su seljački interesi zastupani.

Narod je u ovom kraju vrlo bogat. Zemlja je ravna i plodna. Ni najmanjeg

Vprašanje je, kakšno stališče naj zavzamemo za mestne šole.

Nemški zdravnik Schreiber (l. 1808.) se je posebno zanimal za reformo vzgoje mestnih otrok. Po njegovem prizadevanju so ustanovili sredi minulega stoletja v nekaterih mestih velike vrtove, ki nudijo otrokom v prostem času zdravo bivališče in igrišče v prosti naravi. Imajo pa ti vrtovi tudi praktično stran, seznaniti mladino z delom in se z njim okoristiti. Ta prekoristna naprava se je vrlo obnesla in se je kmalu razširila po mnogih nemških mestih v veliko korist mladine in v veselje staršev, ker je odtegnila deco brezdelju, postopanju in pocestnemu potepanju ter jo navedla k zdravemu razveseljevanju in jo učil koristnega dela.

Tožbe o naši mladini se množe, njeno vedenje ni razveseljivo. Brezdelno postopanje in razne nerednosti so na dnevnem redu. Nisem nasprotnik športa, a neprestanega premetavanja žog je menda več kot dovolj. Mnogi starši so se že zatekli k svojim učiteljem, naj skušajo to preprečiti, saj jim strgajo toliko obleke, da jim je ne morejo sproti nadovoljiti. Kako vpliva te divje igre na vzgojo mladine in njen napredek, v tem so edini vsi treznomisleči učitelji. O tem so tudi že govorile učiteljske konference.

Razumeti pa je treba prav. Nismo nasprotniki športa in telesne vzgoje. Smo za to! A ta mora biti smotrna, uči naj se pod nadzorstvom in strokovnim vodstvom. Potrebna je telesna vzgoja, zato se vнемamo za telovadbo, otroške igre in vsako telesno vzgojo, ki je smotrna, ki krepi otrokovo telo, plemeniti njegovo srce in navaja k delu.

V doseg tega cilja ne najdem boljšega sredstva, kakor je uvedba šolskega vrtnarstva tudi za mestne šole.

Mnoge naše mestne šole nimajo vrtov ali pa neprimerne, ki ne morejo ustrezati svoji nameni. Nujno je tedaj potrebno, da ustanovimo v naših mestih centralne šolske vrtove. To misel sem sprožil pri lanskim učiteljski konferenci za Ljubljano in upam ne brez uspeha.

Ustanovitev in uvedba šolskega vrtnarstva je iz higijeničnih in vzgojnih ozir-rov potrebna. Vsako leto čitamo v naših časopisih pritožbe o poškodbah in uničevanju mestnih nasadov in izprehajališč. Tu ne bodo pomagale mnogo vse odredbe ne straže. Treba je vzgoje srca, vzgoje čuta za lepoto in spoznanja, koliko truda, dela in časa je treba, predno vzgojimo nekaj lepega. Če bo imela naša mladina ta čut, če se bo zavedala ob pogledu lepih nasadov obilega truda, ki ga je bilo treba predno je bilo vse to vzgojeno, izgubila bo vsa dosedanja surovost in škodoželjnost.

V lepo urejenem šolskem vrtu, kjer bo mladina sodelovala sama pri vzgoji kultur, bo spoznala vrednost dela, v njej se bo vzbudila ljubezen do lepe narave, pravi čut do lepote. Ta čut bo boljši varuh javnih nasadov kakor vsi opomini, vse straže in odredbe ali celo kazni.

Na naših mestnih šolah je sicer majhen odstotek kmetskih otrok, katerim bo ta pouk koristil neposredno. Pa če je ta procent še tako majhen, ima iste pravice zahtevati pouk, katerega so deležni tovariši in tovarišice na deželi. Morda imajo še večjo pravico, ker bo okoliščina, da

bivajo v bližini mesta, zahtevala od njih boljše in intenzivnejše znanja in dela njihovi stroki.

Velik procent naših solarjev pripada obrtnemu in uradniškemu stanu. Tudi tem je potreba tega pouka.

Želja vsakega obrtnika je doseči prej ko mogoče samostojnost. Vsak si želi pridobiti zemljišča na katerem si ustanovi svoj dom. To stremljenje moramo podpirati, ker je velikega pomena za zdrav razvoj obrtnega stanu. Šolsko vrtnarstvo lahko veliko pripomore k uresničenju tega važnega socialnega vprašanja. Znanje, ki si ga bodo pridobili učenci v osnovni šoli, jih bo navdušilo in jim nudilo tudi potrebnega znanja pri izvedbi željenega načrta. Na podlagi pridobljenega znanja si bo ustvaril lahko res nekaj dovršenega. Kolonije obrtnikov in delavcev mnogih, zlasti nemških mest, kažejo pestro sliko. Hišice sredi vrtov z lepimi nasadi in cvetjem so pravi raj. Tu je temelj rednega in srečnega življenja, kamor nima dostopa pogubni alkohol in vse kar ga spremlja. Kako pa je v tem oziru pri nas?

Pa naj postanejo naši učenci(ke), uradniki te ali one stroke, pridobljeno znanje jim bo koristilo če bodo službovali v mestu ali na deželi. Posebno slednjim. Kako nesrečne se počutijo uradniki na deželi, ki so bili vzgojeni v mestu. Ne poznajo narodnega delokroga in teženj, vse jim je tuje. Tuji pa so taki uradniki tudi ljudstvu, kar pa je obema v veliko škodo.

Kdor je potoval po raznih mestih je videl s cvetjem in zelenjem okrašene hiše in cele ulice, kar daje mestom posebno prikupljivo lice. Kako je v tem oziru pri nas? Manjka čuta za lepoto, pa tudi potrebnega znanja. Šolsko vrtnarstvo bi storilo lahko tudi v tem oziru mnogo v okrašenju naših hiš.

Da imajo mestne občine primerne sveta na razpolago o tem ni dvoma. Svet, ki je danes v najemu in ga izkoriščajo drugi, bi bil v kratkem času kraj dela in veselega življenja za našo mladino. Tak centralni vrt bi moral biti dovolj velik in urejen po načrtu, kakor ga je odobril oddelek za prosveto. Z vrtni bi bilo združeno otroško igrišče po geslu: delu, razvedrilu in zdravju.

Na njem bi se gojile vse zahtevane panoge: sadjarstvo, zelenjadarstvo, cvetličarstvo in čebelarstvo. Po možnosti tudi reja kokoši in kuncev.

Vrt bi upravljal po enotnem načrtu učitelj-vrtnar. Ta bi sestavljal delovni red in poučeval učence in učenke višjih razredov tako, da bi bili v gotovem redu deležni pouka in dela v vseh naštetih panogah.

Učenci in učenke bi opravljali vsa dela na centralnem vrtu sami pod vodstvom učitelja-vrtnarja. Pridelki bi bili njihova last, ki bi je bili deležni po pridnosti in zanimanju.

Vsem, ki je mar zdravje, dobra vzgoja in sreča otrok, upoštevajte dane nasvete. Osrečili bodele našo mestno mladino in pomagali vzgojiti zdrav in deloljuben naraščaj.

Ta pouk in delo na centralnem šolskem vrtu lahko tudi prav mnogo pripomore do spoznanja, koliko truda in dela, pa tudi znanja je treba producentu, predno more nuditi konsumentu potrebnih pridelkov. To opazovanje bo uspešno blaži-

rod je oskudijevao na novcu, a sada imade ga dosta. Do njega dolazi lako, pa ga lako i troši. Duha su špekulativna. Svi su trgovci i svima taj zanat dobro uspijeva. Svake je sedmice u sreskoj varoši u određeni dan „pijac“, pa tu dolaze seljaci i razni trgovci iz bliza i daleka, pa se tu mešetari: nešto prodaju, a drugo kupuju i opet prodaju.

Iza rata se svuda već opaža znatan progres. I zadrugarstvo se počelo lijepo razvijati. U mejem su selu tri zadrug: kreditna, potrošačka i mlekarska. Mlekarska je radila i za vrijeme rata. Vodio ju je J. P., sadašnji zastupnik. U narodu je ostavio vrlo lijepu uspomenu, te se njega sjećaju svi kao svog dobrog prijatelja i branitelja od austrij, okupator, vlasti. U tom je kraju bilo za vrijeme okupacije još i drugih Hrvata i Slovenaca — časnika i svi su ostavili u narodu časnu uspomenu poštenih i narodnih ljudi, toga radi narod u tom kraju mnogo cijeni prečane i upravo im se divi.

Predratna se Srbija mnogo zauzimala za pučko školstvo i bila ga podigla na dosta visok stepen. Odgojila je bila već lijep kadar učitelja, koji su u Srbiji jedan veliki i odlučujući faktor. Svoj patriotizam i idealizam dokumentovali su i u ovom ratu, te ih je relativno prema drugim stališima najviše nastradalo. Država je zbog

lo narašćajuće nasprotstvo med meščani in kmetskim prebivalstvom.

Skulj Andrej.

Iz Jugoslavije.

— **Napredek naše organizacije.** S l. tek. mesecem je pričel poslovati skupen urad za upravo listov, ki jih izdaja naša organizacija. Dobili smo enotno in skupno upravo naših listov, ki je zvezana z glavnim blagajništvom našega poverjenišva UJU. S tem je omogočena točna evidenca naročnikov na posamezne liste in na organizirano in neorganizirano učiteljstvo v Sloveniji ter na naročnike naših listov izven učiteljskih krugov. Skupna uprava bo močna opora našemu temeljitemu delu na organizacijskem polju. Dajala nam bo jasen upogled v naše stanovske vrste in bo omogočila točno dostavljanje naših listov in evidenco izprememb članstva v posameznih društvih. **Centralna uprava listov in blagajništvo poverjenišva UJU v Ljubljani bo torej obpopolnila upravo »Učiteljskega Tovariša«, »Popotnika« in »Zvončka«** ter glavno blagajno našega poverjenišva UJU. Lokal in opremo je dala Učiteljska tiskarna in se nahaja nad sobo strokovnega tajništva UJU in uredništvom Učiteljskega Tovariša, v I. nadstropju Učiteljske tiskarne Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6. Vodstvo urada je prevzel novi blagajnik tov. Fegic. Vse upravne zadeve je torej naslavljal na novi naslov.

— **Novo glasilo jugoslovanskega učiteljstva v Skoplju.** V Skoplju je pričel izhajati nov učiteljski stanovsko politični list »Prosvetni Glasnik«. Urejuje ga tov. Sava M. Milosavljevič, izdaja ga pa Org. učit. akc. društvo »Zavičaj«. Kakor smo že svoječasno poročali, si je učiteljstvo južne Srbije ustanovilo v Skoplju svoje učiteljsko tiskovno društvo in učiteljsko tiskarno. Sprva je pričela tiskarna izdajati ilustrirani mladinski list »Zavičaj«, ki prihaja tudi v učiteljske vrste v Sloveniji, sedaj pa je pričelo učiteljstvo, zbrano okrog tiskarne, izdajati tudi stanovsko — političsko glasilo **Prosvetni Glasnik**. List je izrazito stanovski in prinaša v prvi številki razprave najaktualnejših stanovskih vprašanj in pregled o učiteljskem gibanju v naši državi iz vseh pokrajin. Iz Slovenije omenja zadnje predavanje tov. Crnogoja v Šmartnem pod Šmarno goro. List je prav spretno urejevan in stopa s simpatičnimi članki s prvo številko v borbo za moderna načela v šolski zakonodaji. Prepričani smo, da se bo moč novega glasila pokazala tudi pri okrepitvi naše organizacije v južni Srbiji. Novega borca za naše stanovske pravice iskreno pozdravljamo! Skoplje je pa postalo s tem kulturno prosvetno središče jugoslovanskega učiteljstva in bo važna postojanka za UJU. Dosedaj so bili prosvetni centri, kjer so izhajala učiteljska glasila Beograd, Kragujevac, Novi Sad, Sarajevo, Split, Zagreb in Ljubljana, sedaj so se ti prosvetni centri izpopolnili še s Skopljem in nam ostane neopredeljen samo še teritorij Črne gore. Prepričani smo, da bodo ti naravni kulturno — prosvetni centri tvorili tudi v bodoče naša prosvetna središča prosvetne uprave in tudi našega UJU in njega poverjeništev.

— **Ljudskošolskemu učiteljstvu.** Akademski socialno-pedagoški ožrežek je priredil dne 9. jan. diskusijo o l. členu zakonskega načrta za narodne šole, katere

velikih izdataka za vojsku finančno slabo stajala, pa nije svoje činovništvo posve obvezdijavala. Osobito je učiteljstvo bilo slabo plaćeno, pa je masa učitelja bježala u druge unosnije službe i time slabila snagu učiteljstva i školstva. Preparandije su dobro uređene. Na njima predavaju najsposobniji profesori. Učitelji, premda ranije slabo plaćeni, uživaju u selu veliki ugled. Narod je uviđao njegovo slabo materij. stanje, pa ga je darivao i ublaživao mu nevolju. Dugotrajni rat mnogo je djelovao i prosvetno na seljaka. U vojsci je uvidio važnost i moć škole, pa sada svi ratnici govore, kako se bez škole nemože i svi redovitu šalju svoju djecu u školu. Srpski je seljak vrlo praktičan i veliki računčizija, pa kad jednom upiše dijete u školu on hoće da mu nešto i nauči i zato vodi brigu o njegovom napretku.

Materijalno se stanje učiteljstva sada znatno popravilo, pa je učiteljstvo prilično zadovoljno i zato mnogo radi i u školi i u narodu. Mnogo se bavi i politikom. Učitelj je u selu sve i sva. Bez njega se ništa niti počne, niti svrši. Mladji su učitelji, osobito oni koji su bili u ratu, zbog različitih razloga udarili posve u lijevo. Svećenstvo je manje ugledno i manje važno u narodu. Vjerski je narod vrlo tolerantan. Crkvu pohadja malo.

so se udeležili še oddelka za prosveto in vere dr. Skaberne, vseuč. profesor dr. Ozvald, docent dr. Rostohar, višji šolski nadzornik Wester, ravnatelj učiteljskega pokler in več drugih pedagogov. Vsi so se strinjali v tem, da je 1. člen tega načrta pomanjkljiv in da se na vzgojo sploh ne ozira. Dr. Skaberne je opozoril na francoski šolski zakon, ki stavi za namen ljudski šoli: telesno, intelektualno in moralno vzgojo. Prof. dr. Ozvald je formuliral namen ljudski šoli sledeče: Ljudska šola vzgaja otroka tako, da bo takrat, ko doraste, v stanu se samostojno udeleževati gospodar, in dušev. življenja naroda. Dr. Rostohar je postavil grško harmonično vzgojo za vzor ter zahteval tudi za nas harmonični razvoj telesa, intelekta, srca in volje. Prof. Jeran je poudarjal samostojnost gojenčev, ter odklanjal vzgojni sistem, ki nudi edino umsko in za življenje neporabno izobrazbo. Ker se tako vsevažno vprašanje ne da rešiti kar na enem sestanku in je zato treba temeljitega razglabljanja in pa, ker ni bilo skoro nič ljudskošolskih učiteljev navzočih, je predlagal dr. Skaberne, naj se »Akad. soc. pedagog. krožek« obrne na vse učitelstvo in vso javnost s pozivom, da pošljejo svoje mnenje, kritiko in ev. predloge za novo formulacijo omenjenega 1. člena do 25. januarja odboru »Akad. soc. pedagog. krožka« na univerzi v Ljubljani. (O posebnem gradivu se bo razpravljalo na posebnem javnem sestanku »krožka«, če mogoče, se bo sprejela primerna resolucija, ki se z zbranim materijalom vred pošlje ministrstvu prosvete v Beograd. »Krožek« si je osvojil ta predlog in prosil, da se vsi, ki se za to velepomembno stvar zanimajo, v čim večjem številu udeležijo te ankete. — Odbor. — Akad. soc. ped. krožek je objavil ta poziv v dnevnem časopisu. Mi ga donatiskujemo s pozivom na učitelstvo, da se pri izpremembi in obravnavi načrta ozira na gorenja mnenja, dasi smo mnenja, da bi bilo potrebno slišati mnenje širše inteligencije tudi v drugih členih šol. zak. za osn. šole. Uredn.

V prošlavo spomina na pokojnega nadučitelja Franca Pirkmaierja so darovali v prid ubožnim framskim šolarjem p. n. dobrotniki sledeče zneske: Fr. Gertova 40 K, K. Černej 60 K, Iv. Bezjak 100 K, Jan. Böhm 60 K, Otil. Zamolova 40 K, Mar. Turnerjeva 40 K, L. Šerbinek 20 K, Iv. Kodrič 40 K, Alf. Högenwarth 20 K, Mara in Stane Medic 200 K (obenem 200 kron za Jugoslov. Matico) skupaj 620 K, za kar se najtopleje zahvaljuje šolsko vodstvo v Framu.

Mariborski abiturijenti iz l. 1892. Kaj je z našo tridesetletnico. Za Maribor nisem. Predlagam Ormož. Zelo ugodna zveza. Spored bi bil: Prihod ob 18. uri. Skupna večerja po lastni izbiri. Drugi dan izlet čez Svetinje v Jeruzalem. Skupni obed. Obisk doma Stanka Vraza ter vrnitev v Ormož. Odhod poljuben. Vlaki ob 4., 9., 15. in ob 20. uri. Ker letos še menda ne bomo imeli enotnih počitnic, predlagam čas med 1. in 15. septembrom. Prosim tovariše za izjave v tej zadevi do začetka maja. Večina naj odloči. Tovariške pozdrave! — D. Serajnik.

Za ubogo rusko deco so darovali učenci mestne deške osnovne šole v Celju znesek 1097 K 40 vin.

Društvo kakoršnih je treba. Iz učiteljskega društva za celjski okraj se nam poroča, da je ondotno učiteljsko društvo pristopilo že leta 1920, o priliki svoje petdesetletnice korporativno k Jugo-

slovenski Matici ter plačuje po svojem blagajniku redno vsakoletno članarino.

Vrta šolska mladina iz Igvasi pri Ložu je nabrala za bedne ruske bratce in sestrice 1100 K (tisočsto kron) kot božično darilce slovenskih obmejnih otrok.

Šolsko vodstvo na Trebelnem pri Mokronogu je odposlalo Jugoslovenski Matici v Ljubljani okoli 1270 znamk, med katerimi je mnogo redkih in dragih in se cenijo približno na 4000 K.

Dragi brate in mila sestro! Praviloma »Fonda Učiteljske ratiše siročadi u Srbiji«, stvorenim rešenjem 32 Učiteljske Skupštine u Beogradu, preko je potrebno odanim i opštim našim radom ovaj fond ojačati i uvećati. Učiteljice vaše škole to mogu najbolje učiniti i svojim prilozima ovaj fond pomoći određenoj dani po svima osnovnim školama u našem kraljevstvu »Odežima i Materijalima« ove god. molimo Vas, da to izvolite što brižljivije sprovesti. Isto tako svetovne i školeke proslave u toku ove i druge godine kao i druge priloge potrebno je iskoristiti za navedeni cilj. Porodične i decu izniznih učitelja ratnika moramo još duže vreme povučeno potpomagati, obezbediti i sačuvati od bede, jer nam to nalaze opšta brateška i sestrična dužnost. Neka požrtvovanje naših drugova za slobodu i veličinu naše otadžbine postane učenicima-vaša. Vaše škole kao uzoriti primer! Neke darežljivost vaših đaka omogućiti, da se deca naših drugova obezbede i osposobe za njihov budućni rad i život! Da i oni za dobro svoj naroda i slobodu sledeju primeru svoj oca! Vaše zauzimanje i darežljivost deca vaše škole, izneće se u izvestaju gde ne se i opšti i posebni rad za ovu dobrotvornu svrhu najiskrenije pohvaliti i dostojno uzvisiti — istašni. Brateško pozdravljaj Rama i deca šaše — **Uprava Fonda Učiteljske Ratiše Siročadi.**

Učitelstvo za narodovo in državno kulturo. Učitelstvo utrzednice v Radvanju pri Mariboru prispeva vsak mesec od svoje plače primeren del obćekulturnim namenom, s čimer utrjuje v svoji zavednosti vez med narodom, državo in svojim stanom. V letu 1921. je prispevalo vsega skupaj: Jugoslovanski Matici kot letnino za 5 učnih moči 336 K, Slovenski Matici v Ljubljani letnino za 5 učnih moči 200 K, Slovenski Šolski Matici letnino za 5 učnih moči 160 K, Učit. dr. v Ljubljani kot letnino za 5 učnih moči 1300 K, Javni šolski knjižnici v Radvanju dar 200 kron, Društvu jugoslovanskih dobrovoljcev dar 120 K, Dijaški kuhinji v Mariboru dar 376 K, Za obnovitev Karadjordjevega konaka v Topoli dar 120 K, Ciril-Metodovi družbi dar 60 K, Učiteljskemu konviktu (na blok. še ne odposlano) 100 K, 7% investicijsko državno posojilo 4600 K, skupaj 7572 K. — Bilo bi glavno znamenje visoke zavednosti, ako bi mogla vsaka šola naše države vsako leto zkazati primeren izkaz svojega sodelovanja na narodovi in državni kulturi.

Lepa priložnost za izboljšanje življenja se nudi učiteljskemu ekstermistu, oziroma učitelju na rekonvalescentnem dopustu, upokojenemu učitelju ali tudi visokošolcu, koji bi hotel učiti nekega graščaka in njegovo soprogo, dve uri od Maribora, več mesecev slovenski jezik. V gradu dobi vso oskrbo in zahtevano plačo. Nastopi lahko takoj. Prijazne ponudbe s potrebnimi podatki se naj pošiljajo Radoslavu Knafliču, nadučitelju v Radvanju, pošta Maribor.

Slazio, da u onim lijepim romantičnim šumama raširi svojoj vili krila, da se lakše dignu u pesniške sfere. Ovamo dolazi svakovrsnih izletnika. Obožavatelje prirode vuče bogatstvo i prirodna raskoš toga kraja, a Bakusove prijatelje podrumi čič. otaca. Od najveće je važnosti samostan za historičara. Tu se nalazi i jedna povelja cara Lazara, u originalu. Malo podalje od starog samostana izvire riječica Mlava, koja se provukla kroz velike gornjačke klisure do ravnih bogatih polja, kuda brza tim pitomim krajem k širokom Dunavu.

Većina pučanstva u tom kraju su „Vlasi“. Među sobom govore neko rumunjsko narječje, a mnogi i neznaju drukčije. Muškarci nauče i „naški“, a ženske vrlo rijetko. Nacionalno su nesvesni. Oni znadu, da su državljani Srbije i prema tome revno vrše svoje državljanske dužnosti. Kulturno stoje još mnogo niže od Srba. Bakus i Venera stari su im znanci.

— **Umrle** je gospa Marija Jerše, mati tovariša Josipa Jeršeta, nadučitelja v Naklem. Naše sožalje!

— **Učiteljem vrtinarjem**, ki se obračajo name v uradnih zadevah, svetujem, da to store uradno potom šolskega vodstva. Naslove naj dopis na šolsko vodstvo na Barju ali na nadzornika za šolske vrtove — Barje (Ljubljana). — Črnagoj.

— **Učiteljskim zborom**, ki žele, da imam na društvenih zborovanjih kaka predavanja, naj se obrnejo name vsaj 2 do 3 tedne prej, da vem razpolagati s časom. — Črnagoj.

— **Iz Mežiške doline.** Če je to pametno! Krajni šolski sveti v Mežiški dolini so bili od okrajnega šolskega sveta na Prevaljah razpuščeni. Obćinski zastopniki so dobili nalog, izvoliti nove. Pri nas se dosedaj ni bilo obćinskih volitev, zato torej ne vemo iz katerega vzroka so morali stari obćinski zastopniki, ki so volili dosedanje kr. šolske svete — voliti naenkrat nove! Drugače bi seveda bilo, ako bi po naših obćinah bili novo izvoljeni obćinski zastopniki. Čemu take izpremembe tik pred volitvami? Čudna so pota božje previdnosti v Mežiški dolini. Vsekakor pa bi bil čas, da bi se tudi pri nas upoštevala ljudska volja, ker le tako pridemo enkrat do miru.

— **V Guštanju v Mežiški dolini** je na šestrazredni šoli nezasedeno učiteljsko mesto. Tovariši, ki imajo veselje do narodnega dela ob meji, naj se zglaste za to mesto. Učitelju je na razpolago prosto stanovanje.

— **Prazno je mesto** za učiteljico v Kotljah (letovišče) pri Guštanju, istotako s prostim stanovanjem.

— **Za nravni prerod našega naroda** se vrši v nedeljo 22. t. m. celodnevno zborovanje v veliki dvorani hotela »Union« v Ljubljani; začetek dopoldne ob 9. uri, popoldne pa ob pol 3. uri. Nastopi več govornikov raznih strank med drugimi tudi naš tovariš Ivan Bezjak, okr. šol. nadz. v Litiji z referatom »Alkohol in mladina«. — Tovariši, pridite v največjem številu!

— **Ljubljanski učiteljski pevski zbor.** Pevske vaje prihodnji ponedeljek ne bo. Začetek prihodnjih vaj naznanim svoječasno. Pevovodja.

Šolski odri dobro delujejo.

— **d Poziv mladinskim pisateljem, dramatikom in skiadateljem.** Trudapolno, a hvaležno delo izvršuje marljivo delujoče učitelstvo po Sloveniji s tem, da pridno prireja vsepovsod mladinske gledališke predstave. Žal, da je ravno na tem polju mladinska dramatika zelo revna. »Pepelka«, »Snegulčica«, »Trnjulčica« — nemško delo, se v prestavi ponuja našim otrokom. Izvirnega imamo kaj malo. Na ljubljanskem odru prireajo sedaj z velikim uspehom izvirno slovensko delo »Petrčkove sanje«. Slovenski pisatelji in skladatelji, ki imate zmožnosti, strnite se v kolo in pripravljajte naši mladini izvirnih, dobrih iger in spevoiger! Hvaležnost ne bo izostala.

— **d Prireditelje predstav na šolskih odrih** opozarjamo na dva dobra pripomočka, t. j. Skrbinskova knjiga »Diletantski oder«, ki nas poučuje o tehniškem delu na gledaliških odrih in Navinškova knjiga »Maska«, ki nam podaja vsa navodila za maskiranje. Potrebno bi bilo samo še kako delo o izdelovanju in slikanju kulis, da bi imeli popolna navodila tudi oni, ki se dosedaj niso še s tem pečali. Risarjev imamo sami dobrih med seboj.

— **d Poziv učiteljsvu!** Da bo delo odbora, ki bo zbral in sestavil seznam vseh dramatičnih nastopov, iger in spevoiger, tujih, prevodov in izvirnih, ki pridejo za naše šolske odre v pošteve popolnejše in olajšano, prosimo učitelstvo, ki se zanima za stvar, da pošlje na uredništvo Učit. Tov. seznane iger, ki bi jih priporočali za naše šolske odre. Seznam naj obsega posebej dramatične nastope, igre in spevoigre in sicer v treh oddelkih t. j. tuja še ne prevedena literatura, prevodi in izvirna domača dela. Uredništvo bo zbiralo vse nasvete. Sklep pokrajinske skupščine UJU je bil, da se tak seznam izda.

— **d Ob priliki zborovanja učiteljskega društva za svetolenartski okr. pri Sv. Trojici** (Sol. oder) se je vršila šol. predstava z učenci IV. razreda. Prvi prizor: »Na preji« smelo rečem, nastop siguren in neprisljen po vseh, bodi si v preji pri 5 kolovratih samih, kakor tudi združen z izbranim petjem v vrlo okusno urejeni sobi; cela slika je kazala dobro izšolane deklice v preji, petju in mirnem nastopu cele igre. Uspeh popolnoma dosežen je imponiral gledalcem, igralci so želi obilo priznanja. — Trodejanka šivilja Klara je bila

istotako izborna pogodena, najboljši igralci ne morejo bolj naravno uprizoriti te slike kokor so jo trojiški šolarji. Izkazano pohvalo so v polni meri zaslužili. Oder, stoječ v šoli, lepo kinča šolsko sobo, ni prav nič na notu pouku, pri deklamacijah je dobro došel. Glavna zasluga teh prirediteljev se pa mora priznati neumorno delavni tov. Eri Vobičevi, kot oživljajoča dušca narodnega gibanja v trgu Trojičanov. Čestitamo ji iz vsega srca! Da bi le nam zdrava bila, kot trudaljubivna je itak že znana. Pri vseh prireditvah tel raznih mladinskih iger, za oskrbo mnogovrstnih šmink, kulis, oblek vilam, palčkom itd. ima pa pohvalno zaslugo nje soprog tov. Ciril Vobič, katerega smo imenovali gledališnim ravnateljem. Le vrlo s temi obelodanjenim vzporedom naprej in navzgor, da bo dosežen narodni blagor!

— **d Selška dolina.** (Šolski oder). Visoko pod Ratitovcem sameva raztresena gorska vasica Podlonk. Dne 18. decembra je priredila šolska mladina svojo prvo predstavo: 2 igrice, prizori, petje itd. — Kar čuditi se je bilo otrokom, kako pogumno so nastopali. Šolska soba je bila nabito polna. Odrasli Podlončani so bili kaj veseli svoje mladine. Vsa čast otročičem in gđni učiteljici. Prosimo vas, razveselite nas še večkrat s tako nedolžno zabavico. **Le naprej mladina, tebe kliče domovina.**

— **Šola v Svibnem pri Radečah.** (Šolski oder.) Marsikateri tovariš na deželi ima veselje za uprizorjanje šol. predstav, ima tudi zato nadarjeno deco, a kar je glavno — odra — nima. Vsak se ustraši prevelikega truda in stroškov, kar danes res ni igraca, zato že v kali zamori to misel. Pa vendar ni to tako hudo, kakor se človeku v prvem trenutku zazdi. Železna volja in požrtvovalnost premagata vse ovire. Tako smo začeli tudi mi in oder je v šestih tednih stal s kulisami (3 premembe: soba, vas in gozd). Stroški so bili razmeroma majhni, tako, da smo jih s prvo igro krili. Dne 18. dec. 1921. so na šol. odru uprizorili odrasli ljudsko dramo »Razvalina življenja«. Dobiček te predstave je bil namenjen šol. božičnici, ki se je priredila 23. dec. pr. l. Pri božičnici so otroci igrali dve igrice: »Snegulčica« in »Kaznovani šaljivec«. Igrici sta nepričakovano dobro uspeli. Veliko je bilo veselje staršev in otrok, a še večje, ko se je zavesa v drugič odgrnila in zasijalo božično drevesce. Ob tej priliki je bilo obdarovanih 160 otrok, najpotrebnejši izmed teh pa so dobili obleke in obutev, ki nam jih je poslala »Drž. zaščita dece v Radečah«. — Ivo Pečnik, šolski vodja.

— **d Iz Babnegapolja.** (Šolski oder.) Tudi v naši obmejni vasi moramo pohvaliti šolsko mladino, ki se je v letu 1921. izredno trudila za svoj stalni šolski oder. Imeli smo 8 predstav z mičnim, obširnim vzporedom, ki je obćinstvo in šolsko deco vsestransko zadovoljeval. Pri vseh predstavah se je povdarjalo geslo: »Domovina, vedno mislim na te in na neosvojene brate«. Deklamovanje: Kralju Petru I. Vel. Osvoboditelju, Soči, Vapaj, Begunec, Kmetski hiši. Pozabljenim, Malaj in Malon i. dr., so zelo ugažale. Vse točke so se izvajale v lepo namišljenih skupinah v slikoviti domači in hrvatski narodni noši na zelo okusno prirejenem odru, a v igrokazih, kakor: »Lažnjiva Milena«, »Kaznovana šaljivka«, »Tončkine sanje«, »Domovina«, so se učenke šolske Darica, Francka in Marija Troha ter Mila Cindričeva izredno odlikovale, dasi tudi ostalim in celo malčkom ni nedostajalo poguma. Veseli so bili domačini uspehov svojih šolskih otrok, celo Prezidanci so nas radi obiskovali, a tudi učiteljsvu iz Igvasi in Starega trga srčna hvala, ko se ni plašilo niti neugodnega vremena, da počasti s svojim obiskom našo deco. Kot uspeh naših prirediteljev zaznamujemo prostoren šolski oder s solidnim zastorom 1500 K; a poslali smo J. M. 500 K, C. M. dr. 300 K. Gosp. Zv. 100 K, K. J. S. 100 K in ruski deci 100 K. Nadaljevati hočemo v tekočem letu svoje delo za kulise (les že imamo po dobroti gospe Zagar-Hmelak iz Markovca), šolarsko knjižnico in domačo siročad; pa tudi naših šolskih in dobrodelnih društev se hočemo po možnosti spominjati, saj zato skrbli redno naša režiserka učiteljica Ana Grudnikova. Umevno, da so bile naše predstave v najožjem stiku z našimi državnimi prazniki in obćitnicami naših velmož: igrice »Domovina« in slična snov se je za šolsko mladino na primerne dneve še posebej izvajala.

— **d Iz Litije.** (Šolski oder.) Dobra slovenska igra je »**Pogumni Tonček**«, ki so jo predstavljali v Ljubljani, v Mokronogu, Krškem in 5. in 6. januarja letos tudi v Litiji. Lepa, prikupljiva je ta bajka, polna mičnih prizorov, ki so marsikomu izvajali solze v oči. Igra je petdejanjska

Srbi inadu vrlo mnogo raznih narodnih i crkvenih običaja. Mnogi njihov običaj djeluje na narod vrlo pogubno, jer se tu ponajviše samo jede i pije i suvišno troši. Imade i lijepih običaja, kao n. pr. Sv. Sava i Mladenci. Ovo su dani školske slave. U te dane dolazi čitav narod i sva djeca u školu. Djeca najprije deklamuju i pjevaju. Tom prilikom govori obćino učitelj narodu o važnosti škole. Roditelji sa djecom ostaju cijeli dan u školi, tu se goste i vesele. Na ovaj način dolazi u dodir dom i škola, te škola postaje narodu bliža i unu i srcu. Ovi običaji jačaju i samu nastavu, jer nastaje u školi plemenita utrka među djecom. Na koncu škol. godine drži se i svečani ispit, na kojem učestvuju na djecu i roditelji, da vide rezultat učiteljevog rada i sposobnost svoje djece. Kontrola je škola dobra.

Druge sam škol. godine bio premješten u novi predjel, blizu homoljskih planina, kamo dolaze znatiželjni izletnici, da vide romantične gore i historički samostan »Gornjak«, kojega je lijepo opisao u pjesmi Gjuro Jakšić, kamo je on često za-